

відбуваються у підпорядкованій керівникові формальній організаційній ланці, створюють необхідні умови для вирішення завдань, які поставлені перед поліцейським підрозділом. На наш погляд, охарактеризована вище структура професійно-управлінської компетентності може використовуватись як орієнтир при розробці програм професійної управлінської підготовки керівників поліцейських підрозділів за відповідними напрямками і специфікою діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Евтихов О. В., Караваев А. Ф. Формирование основ профессионализма и профессиональной компетентности курсантов в вузе правоохранительных органов как педагогическая проблема. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 1 (48). С. 128–132.
2. Невирко Д. Д., Евтихов О. В., Жильцов А. В. Формирование профессионально-управленческой компетентности руководителей подразделений органов наркоконтроля. *Вестник Сибирского юридического института ФСИН России*. 2016. № 1 (22). С. 107–118.
3. Хазова С. А. Компетентность конкурентоспособного специалиста по физической культуре и спорту. М.: Академия, 2010. С. 15–26.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма. М.: Знание, 1996. С. 25–36.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. С. 22–24.
6. Невирко Д. Д., Евтихов О. В., Жильцов А. В. Профессионально-управленческая компетентность руководителя подразделения по контролю за оборотом наркотиков. Красноярск: КГПУ им. В. П. Астафьева, 2016. 136 с.

Одержано 21.02.2017

Раскрыты теоретические подходы разработки структурной модели профессиональной управленческой компетентности руководителя подразделения Национальной полиции Украины. Рассмотрены основные подходы к определению содержания и структуры профессиональной управленческой компетентности руководителя, на основе анализа многочисленных научных исследований обосновывается авторский вариант указанной модели. Использование такой модели в процессе профессиональной подготовки руководителей полицейских подразделений будет содействовать формированию у них необходимого уровня профессиональной управленческой компетентности.

Ключевые слова: Национальная полиция, профессиональная управленческая компетентность, компетенция, способности, мотивация, личность, индивидуально-психологические качества.

УДК 343.163+159.9+35.082

Інна Миколаївна БЕВЗЮК,

кандидат психологічних наук,
старший викладач відділу підготовки прокурорів
з організації роботи в органах прокуратури
Національної академії прокуратури України (м. Київ)

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ ПРОКУРОРА

Розглянуто питання розвитку комунікативної компетентності прокурора крізь призму компетентнісного підходу до функціональної сфери прокуратури та формування сукупності знань, умінь і навичок, необхідних для його ефективної професійної діяльності.

Ключові слова: комунікативна компетентність, прокурори, спілкування.

Комунікативна компетенція як професійно необхідна якість прокурора вважається важливою складовою його професійної компетенції. Комунікація є основним видом прокурорської діяльності, де спілкування виступає засобом, за допомогою і в процесі

застосування якого здійснюється реалізація завдань, поставлених перед органами прокуратури. Крім того, в загальній психологічній структурі діяльності прокурора спілкування, яке виражає власне комунікативну природу цієї діяльності, є смислоутворюючою компонентою. Тому серед важливих якостей особистості прокурора комунікативні властивості і уміння вважаються найбільш значущими. По-перше, ефективність і якість роботи значною мірою залежить від характеру його відносин в соціумі [1]. Серед різноманітних труднощів і проблем, які виникають в роботі майбутнього прокурора, одне з провідних місць займають труднощі і проблеми у спілкування. Тому невідповідність до спілкування часто призводить до різних утруднень в його професійній діяльності. По-друге, багатоаспектна та поліфункціональна діяльність прокурора зумовлює високі вимоги до його індивідуально-психологічних особливостей та професійних якостей, зокрема до рівня його комунікативної компетентності. Річ у тім, що професійна діяльність прокурора відноситься до видів праці, де спілкування, що супроводжує його діяльність, перетворюється на професійно значущий чинник.

Відповідно вимогам ст. 33 Закону України «Про прокуратуру» кандидат на посаду прокурора проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Національній академії прокуратури України з метою отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики. Беззаперечно, що в системі спеціальної підготовки відповідну роль має посідати розвиток комунікативної компетентності.

На загальному рівні проблема комунікації, спілкування є фундаментальною проблемою психології, а саме поняття комунікативність, спілкування є базовою категорією психологічної науки [3, с. 8]. Проте залишається недостатньою розробка психологічних особливостей професійної підготовки прокурорів, зокрема психологічних особливостей розвитку практичної компоненти їхньої комунікативної компетентності. Незважаючи на сам факт визнання значущості цієї проблеми в літературі, навчання професійно спрямованого діалогічного спілкування на основі комплексного формування навичок професійно-комунікативної поведінки ще не знайшло необхідного відображення в теорії та практиці спеціальної підготовки кандидатів на посаду прокурорів.

У контексті сучасних проблем формування комунікативної компетенції важливо, на наш погляд, звернути увагу на структуру спілкування. Різні науки мають власні точки зору на це питання. Виділяють такі три взаємозв'язаних його сторони: 1) комунікативна – обмін інформацією між індивідами; 2) інтерактивна – організація взаємодії суб'єктів, що спілкуються (суб'єкт – суб'єктні відносини), тобто обмін не тільки знаннями, думками, ідеями, але й діями, зокрема під час побудови спільної стратегії взаємодії; 3) перцептивна – процес взаємного сприймання і розуміння комунікантів, пізнання ними одне одного [2, с. 58]. Усі ці сторони у спілкуванні як багатомірному процесі виступають єдиним цілим.

Спираючись на теоретико-методологічні положення психології спілкування та положення про комунікативну компетентність, ми розглядаємо професійну комунікативну компетентність прокурора як динамічне утворення, яке формується під впливом змістовних характеристик діяльності, системи пред'явлених вимог, досвіду особистісних досягнень. Передусім, зроблена спроба виділити необхідну та достатню сукупність комунікативних умінь, діагностика сформованості та розвиток яких буде сприяти ефективній професійній діяльності прокурора. З цією метою для вивчення комунікативної компетенції у майбутніх працівників прокуратури, а також з'ясування можливостей застосування психологічного тренінгу як методу формування комунікативності у прокурорів нами було проведено психодіагностичне дослідження. Контингент дослідження – слухачі Інституту підвищення кваліфікації кадрів Національної академії прокуратури України (ІПК НАПУ).

Психологічна діагностика прокурорів дозволила встановити потенційний рівень розвитку комунікативності, здатність до ефективного спілкування, прогнозувати стратегію поведінки та особливості спілкування, встановлення взаємовідносин з особами, групою, в деякій мірі управлінський потенціал особистості тощо. Слід зазначити, що за результатами методик, проведених спостережень та бесід ми дійшли висновку: прокурорам притаманний середній рівень сформованості комунікативної компетенції тобто студенти мали середні показники за основними критеріями, або деякі показники виражені чітко, а деякі гірше і

вимагають розвитку. Можна відмітити гнучкість поведінки, соціальну адаптованість, потребу у спілкуванні. Це вказує не стільки на ступінь адаптації, скільки на реалізуючи її індивідуальні механізми.

На основі отриманих результатів був розроблений цикл занять, спрямований на формування та розвиток комунікативної компетенції, вмінь та навичок професійного спілкування, встановлення психологічного контакту, розуміння невербальних засобів спілкування тощо. В ході тренінгового циклу послідовно реалізовувалися поставлені нами завдання. Основними методичними засобами психологічного впливу виступали невербальні ігри та вправи, що інтенсифікували подачу та прийом зворотного зв'язку та сприяли об'єктивізації невербальної поведінки інших та власної, групової дискусії у вигляді аналізу конкретних ситуацій.

Резюмуючи сказане можна зробити висновок про те, що тренінг як навчання має істотні переваги перед іншими формами та видами навчання, особливо під час спеціальної підготовки прокурорів, діяльність яких проходить у складних і напружених ситуаціях, вимагає від них не просто знань, а й умінь застосовувати свої знання на практиці. А розробка тренінгових програм та практичних вправ на основі психодіагностичних показників слухачів ІПК НАПУ, які входять до тренінгових груп, дають змогу підвищити ефективність групової роботи.

Таким чином слід зауважити, що застосування тренінгових технологій є, по суті, процесом психологічного проектування, спрямований на вирішення конкретної ситуації індивідуального розвитку або соціальної взаємодії з використанням знань і досвіду наукової та практичної психології. Тренінгові технології являють собою навчальну технологію, орієнтовану на використання активних методів групової роботи з метою формування і розвитку комунікативної компетентності прокурорів.

Список бібліографічних посилань

1. Андреева Г. М. Социальная психология. М.: Аспект Пресс, 1996. 376 с.
2. Леонтьев А. А. Психология общения: пособие. М.: Смысл, 1997. 365 с.
3. Ломов Б. Ф. Категория общения и деятельности в психологии. *Психологический журнал*. 1981. № 1. С. 3–17.

Одержано 14.02.2017

Рассмотрены вопросы развития коммуникативной компетентности прокурора сквозь призму компетентностного подхода к функциональной сфере прокуратуры и формирования совокупности знаний, умений и навыков, необходимых для его эффективной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, прокуроры, общение.

УДК 159.9:354

Юлія Юріївна БОЙКО-БУЗИЛЬ,

кандидат психологічних наук, доцент,
докторант кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ГЕНДЕРНА СЕГРЕГАЦІЯ КЕРІВНИХ ПОСАД В МВС УКРАЇНИ

Актуалізовано проблему професійної сегрегації за ознакою статі в сфері управління. Проаналізовано напрацювання щодо гендерного паритету та нерівності у розподілі керівних посад в органах і підрозділах МВС України. Розглянуто приклади успішних жінок-управлінців.

Ключові слова: гендерна сегрегація, жінка-управлінець, МВС України.

Розвиваючись як демократична та правова держава, орієнтуючись на загальнолюдські гуманні цінності та впроваджуючи європейські стандарти, Україна обрала вектор рівного ставлення до жінок та чоловіків з забезпеченням їх рівнозначними можливостями, доступом